

D E
B O E K V E R K O P E R S
A E N D E N
L E S E R.

Nae 't afdrucken der voorige Authentijcke Stucken hebben eenige Liefhebbers der Historien ons versocht daer noch by te voegen de Apologie des Heeren Prince van Oranje in den jare 1581 uytgegeven, en etlijke andere Stucken van gewichte die wy hier laeten volgen.

Tot het XVI. Boeck p. 242. (10)

De Verantwoordingh des Prinzen by Bor maer stucks gewijs verbaek luydt van woordt tot woordt gelijk volghet.

Apologie, ofte Verantwoordinge des Doerluchtigen ende Hooggeborenen Vorsts ende Heeren, Heeren Wilhelms van Godes genade Prince van Orangien, Grave van Nassau, Catzenellenbogen, Dietz, Vanden, &c. Erf-Burggrave van Antwerpen, ende van Belançon: Baenerheere van Breda, Diest, Grimberge, van Arlay, Nozeroy, &c. ende Heere van Chastellin, &c. Stadthouder Generael van de Nederlanden: Gouverneur over Brabant, Hollandt, Zeelandt, Vrielandt ende Utrecht: ende Admiraal, &c. Tegen den Ban ofte Edict by forme van Proscriptie gepubliceert by den Koningh van Spaegnen tegen den voorz. Heere: waer uyt sal blijcken hoedanigh dat zijn de lasteringen ende valsche beschuldigingen in den voorz. Ban begrepen. Gepræsenteert aen mijne Heeren de Generale Staten van de Nederlanden.

Den Brief by mijn Heere de Prince van Orangien gesonden aen de Koningen ende andere Potentaten van der Christenheyt.

Doorluchtigste, Grootmogende, Genadighste Coningh ende Heere.

1581.

Ick en twijffele niet ofte **H** Coninglijke Majesteit en is al ober lange verabbertert van sekeren Ban oft Proscriptie by den Coningh van Spaegnen tegen my gepubliceert/gemerckt dat hy den selven heeft in alle spraken laten uytgaen / ende in veele plaetsen ende Steden van der Christenheyt gesonden ende uytgespreet. Welcke aengesien / soo heeft my metgaders alle mijn goede Vrienden gedocht / dat ick doer geen ander middel noch wegh mijn eere en soude konnen voerstaen noch voldoen (dewelcke men nochtans my geen sijn en heeft willen raden in dangier oft gebaerlichheyt te stellen) dan ter contrarien tegen de voorz. Proscriptie my na den rechten verweerende / ende verontschuldigende van 't geene dat my in deselve 't onrechtent wurt opgelept. Om 't welcke te volbrengen / soo is 't dat ick mijnen Heeren den Staten van dese Landen hebbe mijn Verantwoordinge gepresenteert: ende om insgelijck by allen Coningen ende Potentaten van der Christenheyt (dewelcke uyt redene van haere groote praeminentien ende digniteyten / den toelucht ende bystant zijn van de arme verdruchte Dorsten ende Heeren) mijn eere te verdedigen / ende mijnen goeden name ende reputatie te behouden: Soo hebbe ick my verstoffout / aen de voorz. Coningen ende Potentaten dese mijn Verantwoordinge ober te senden / metgaders oock aen **H** Coninglijke Majesteit ootmoedelic daer beneven biddende ende verfoeckende / deselve gesien / dat het **H** Coninglijke Majesteit believe een gelijcksoymigh oordeel daer van te geven / als mijne Heeren de Staten (dewelcke de beste ende geloofweerdigste getuygen zijn van alle mijne daeden ende handelingen) gedaen hebben / alsoo **H** Coninglijke Majesteit uyt haerlieder aduys / by mijne voorz. Verantwoordinge gevoegt / 't selve breeder sal konnen vernemen. Maer om dies willen / dat **H** Coninglijke Majesteit mogelijk byemdt sal binden / hoewel dat de Coningh van

Spaegnen lange hier te booren my van alle mijn goeden berooft heeft / selvs na dat ick alle mijn Gouvernemenenten in handen van de Hertoginne van Parma / in dien tijdt Gouvernante van dese Nederlanden / overgestelt hebbede / na Duytschlandt was vertrocken ter plaetse van mijner geboorte / aldaer ick my gerust ende breedelick / by mijne Broeders ende andere bloetverwanten ende vrienden was houdende / van sinne ende meyninge zijnde sulcks te continueren: ende hoewel dat hy te dien tijdt mijnen Sone den Grave van Bueren hadde laeten uyt de Universteit van Loben / daer hy ter schoole lagh / opnemen / ende den selven tegen 's Landts privilegien / metgaders tegen sinen eedt / gebangen na Spaegnen wegh voeren / alwaer hy noch in stricte ende wreede hechtenisse gehouden wurt: hebbede my noch daer en boven doer sinen dienaar den Hertoge van Albe doen ter dootd verwijzen: Dat ick nochtans om alle de voorz. redenen / die in der waerheyt siet groot ende gewichtigh genoegh waeren / geen verantwoordinge en hebbe laten uytgaen / addresseerde haer aen den voorz. Coningh / alsoo ick tegenwoordelic doe / hem verthoonende dat de crimen daer mede hy my soecht te belassen ende te beswaren / hem selve eygentlick toebehooren: Soo is 't dat ick **H** Coninglijke Majesteit in aller onderdanigheyt bidde ende verfoecke / de gestaltensse van de crimen ende lasteringen / daer ick by dese Proscriptie mede beswaert werde / metgaders de qualiteit van mijnen Persoon te willen van te booren oberwegen ende insien / eer dat **H** Coninglijke Majesteit van dit mijn geschysse sal oordeelen. Want hadde de Coningh van Spaegnen te vreden geweest met dien dat hy mijnen Sone ende mijn goeden my is onthoudende / metgaders dat hy vijftientwintigh duysent Croonen op mijn Lijf heeft geset (alsoo hy nu in desen Ban doet) belobende Edel te maecten alle die hen souden laten gebucken om my dat leven te benemen / ende hen noch daer toe quijt te scheiden ende te vergeven alle crimen ende misdaden hoe groot dat die oock wesen mochten: soo hadde ick gebuldighlijck verwacht / tot dat het Gode soude belieft hebben hier in anders te voersien / ofte emmers ick hadde doer eenige ander middelen (gelijckertwijls ick hier te booren gedaen hebbe) my selven ende de mijne gepooght te behoeden / metgaders wederom in de possessie te kommen van 't geene dat my met rechten is toebehoorende: ende waer te alsoo gebleven by deselve maniere van doen / die ick tot noch toe gevolght hebbe. Maer naedernael dat de Coningh van Spaegnen hem verhoordert heeft / de geheele Werelt doer / te doen publiceren / dat ick ben de algemene peste van de Christenheyt / vbandt der gantschen Werelt / een valsch Hypocrijt / ondancbaer / ongetrouwe / een Schelm ende Verrader: het zijn voerwaer soodanige lasteringen ende soo smaedeijcke woorden ende injurien / die geen Edelman / selvs van de geringste onder 's Coninghs van Spaegnen natuurlijke Onderdanen / geensints en kan ofte behoort te verdragen: In der voegen / al waer ick sijn slecht ende absoluut Dassal / soo is 't nochtans dat ick doer soodanige ende allesins so onrechtveerdige een Sententie / metgaders doer hem berooft zijnde van mijne Landen ende

1581. ende Heerlijkheden (wyt saeckien van dewelcke ick daer te voor hem met Ede verplicht was) my soude mogen met goede redene van alle mijne obligatien / daer mede ick hem noch schijne verbonden te wesen / voor ontslagen houden / probevnde daer beneven (t'geene dat de nature enen jegelicken leert) doer alle gehoegelicke ende bequame middelen / mijn eere / die my (als oock allen oprechten van Adel) behoort veel liever te zijn dan mijn eygen Lijf ofte Goet / te hanthaben ende voor te staen. Midts welcken / nadien het nu Gode heeft belieft / my die genade te doen / dat ick een by Heere geboren ben / van niemandt anders dan alleen van den Rijcke houdende (gelijckerwijs dat de Dorsen ende andere Heeren van Duytschlandt ende Italien doen) daer en boven dat ick magh voeren den Cittel van Prince absoluut / hoewel dat mijn Dorsendom niet seer groot en is: mettemin 't zy hoe dat wil / en zijnde sijn naturellick onderdaen niet / noch van hem pet gehonden hebbende dan wy saeckien van mijne heerlijkheden / van dewelcke ick van hem ben heel ende al onterft ende wtgestloten: Soo heeft my gedocht / dat ick mijn eere soude te kort doen / ja niet en soude konnen veelen Dorsen / den welcken het Gode belieft heeft dat ick soo naer soude bestaen ende toebehooren / metgaders allen mijnen Bloetverwanten ende Naekomelingen behoort contentement geben: ten waere dat ick niet met een openbaer geschryfte my verantwoorde op dese valsche beschuldigen die in 't aenschouwen van de gantsche Christenheyt zijn wtgegeven ende voorgeselt. Ende hoewel dat 't selve niet en heeft konnen geschieden / sonder eenighsints aen sijn eere te raeken / soo hope ick nochtans dat H Coninclycke Majesteit 't selve veel meer den noot / tot den welcken my gezocht ende bedwongen heeft de gestaltenisse van dese Proscriptie / dan mijn aengeboren aert ende nature / ofte oock mijnen wille sal toeschrijven. Want aengaende dat sommige souden vzeint binden / dat ick my op soodanige wyse ben verweerende / aengesien dat ick t'anderen tijden veel Landen ende Heerlijkheden van hem gehouden hebbe: soo sal H Coninclycke Majesteit believen te aenmercken het onuytspreckelick groot ongelijck dat my geschiedt is / ende dat noyt eenigh oprecht Edelman sulcks heeft konnen verdragen: te meer / soo ick hem in geener maniere meer verbonden / noch in hem gehouden ben / nademael dat hy my selve al lange van te vooren alle mijne goeden / metgaders mijne Leenen / heeft afgenomen / my vpywillighlick doer soodanigh middel ontslaende van den Ede / dien ick hem van der selven wege gedaen hadde: sonder te sprecken van dat hy selve is wntgebende / dat ick een vzendeligh ben / ende niet sijn naturellick Onderdaen. Derhalven al waer 't soo / dat ick noch eenige Landen van hem te leene hielde: soo en kan my nochtans 't selve recht dat hy wel gebuycht / ende daer hy hem selven / wanneer het hem te passe komt / tegen andere Potentaten ende Heeren mede is behelpende / met rechte niet gewepert werden. Hy houdt van den Coningh van Franckrijck te leene / als een Bassal van sijnen Heere / de Graefschap van Charolois: maer daerom en heeft hy niet gelaten oorloge te voeren tegen de Croone van Franckrijck / ende en houdt noch niet op dagelicks tegen deselve allerhande practijcken voor te nemen. Hy behelpt hem daerentusschen met soodanigh een fundament / navelick / om dat hy in anderen Landen een souvereyn ende absoluut Heere is / dat hem daerom geoorloeft zy te waken alsoodanigh ongelijck / als hy seyde van wijlen den Coningh Hendrick van hoogelovelicke gedachtenis hem aengedaen te zijn. Ten anderen / doe hy tegen den Paus Caraffe / genaemt Paulus IV. den Rijgh was voerende: om dat hy de Koninkrijcken van Sicilien ende van Napels van den Paus als een Bassal te leene hieldt / soo liet hy sijn ontschuldigen publiceren / doer dewelcke hy hem mainteneerde by ende ontslagen van sijnen Ede te zijn / wyt redenen / dat de Paus hem niet en hadde gehouden als een Leen-Heere tegen sijnen Bassal schuldigh is te doen / volgende de Leen-rechten / die over beyden sijden behooren gelijck te wesen. Nu en isser ter weerelt niet dat soo met de nature over een komt / als dat een jegelick van sijnen 't wege aen deselve regel behoort verbonden te zijn / die hy van anderen begeret onderhouden te hebben. Der-

In den Briefaen den Coningh van Frankrijck gefonden staet alsoo: Hy houdt van U Coninglycke Majesteit te leen, &c.

1581. halven soo en hoeft hy hem geensints te verwonderen / ofte seldtsaem te achten / dat ick op soo menigerhande wyse van hem gelastert ende verongelijck / daer toe sijn Onderdaen niet zijnde / my behelpe met soodanige middelen als my van Godt gegeven zijn / ende met dewelcke hy selve hem wel heeft willen behelpen tegen sijn Heeren / die hem in geen dingen ter werelt hadden overlact gedaen ofte beschadicht / te gelijcken by het groot onrecht dat ick hebbe van hem moeten verdragen / ende by dese leelicke schandt-blecke daer hy my ende mijn gantsch geslachte mede soeckt te besmetten. Ende aengemerckt dat mijne Heeren de Staten / den welcken naerder bekent is de waerheyt van 't inhoudt deser mijner Verantwoordinge / hebben deselve voor oprecht ende waerachtigh verklaert / my een genoeghsaem getuygenis gevende mijnes boozgaenden levens: soo is dit mijn onderdanigh verzoek aen H Coninclycke Majesteit / dat deselve insgelijcks dese mijne antwoorde voor goet aensende / believe daer beneven te gelooven / dat ick geen Schelm noch Verdrader en ben / maer (Gode lof) een Edelman van goeden ende seer ouden huys / metgaders een Man met eeren / waerachtigh in alle 't geene dat ick belobe / niet ondanckbaer / noch ongetrouwe / oock niet gedaen hebbende / waerom dat een Heere ende Ridder van mijner qualiteit met rechten soude mogen gelastert ofte gestraft werden: my voorts dienstelick aen H Coninclycke Majesteit gebiedende / ende ootmoedelick bidde / my altyt te willen houden als eenen van sijn onderdanigste ende getwilligste dienaers: Hier mede Doerlichtigste / Groot-mogende / Genadigste Coningh ende Heere / bidde ick den Almachtigen Godt / H Coninclycke Majesteit te verleenen in langdurige gesontheyt een gelucksaligh langh leven. Tot Delft / den IV dagh February / M. D. LXXXI.

H Coninclycke Majesteits onderdanigste ende gantsch gehoozsaem dienaer /

GUILLAUME DE NASSAU.

Verthooninge van mijn Heere de Prince van Oranien, aen mijne Heeren de Generale Staten.

Mijne Heeren / Ghy hebt sonder twijffel wel gesien secker sententie by forme van Ban ofte Proscriptie / by den Coningh van Spaegnen herwaerts over gefonden / ende naderhandt gepubliceert by bevel van den Prince van Parma. Ende alsoo onse vanden daer doer gepooght hebben onse eere ten hooghsten aen te tasten / ende alle onse voozleden daden ende handelinge quaet te doen binden: Soo hebben wy voor goet aengesien / hier op te nemen advijs van veele ende diversche vermaerde Personagien ende van grooter qualiteit selfs van de voormeeste Raden der Landen van herwaerts over. Dewelcke / acht genomen hebbende op de gestaltenisse van de voorsz. Proscriptie / metgaders de leelicke ende schandelicke crimen / die ons daer in werden opgelept (hoewel t'onrechten ende sonder eenige redene) hebben eendachtelick geadviseert ende ons geraden / dat wy doer geen ander middel en konden onse eere volderen / noch genoegsaem boozsaen / dan deselve doer een openbare schryfte verbedigende / ende betwijfende hoe ongerechtighlick dat wy van veelen crimen zijn beschuldicht ende beswaert worden / insgelijcks hoe dat men ons openbaerlick heeft geïnwieert ende gelastert. Achtervolgende d'welcke advijs / mijne Heeren naedemael dat wy H Lieden alleene in dese werelt voor onse Over-heeren bekennen: Soo presenteren wy H Lieden dese onse Verantwoordinge tegen de lasteringen van onse tegenpartie geschreven / doer dewelcke wy niet alleene en verhoopen hare valsche beschuldigen ende bedrog ontdeckt / maer oock ons / metgaders alle onse boozgaende handelinge / wettelick verbediget te hebben. Dewijle dan dat hare voormeeste intentie ende meyninge is / alle middelen te soecken om ons 't leven te benemen / ofte emmers wy desen Landen te verbarmen / ende ten minsten die autoriteit die H Lieden belieft heeft ons te geven / eenighsints te swichten ende te verminderen / even als oft hen alsdan alle dingen na haren wille ende wenschen souden gaen / soo sy konden 't selve te wege brengen: Ten anderen / gemerckt datse ons valschelick beschuldigen / als dat wy doer onbehoorlick